

akadémie vied, ktorá na návrh profesorov *A. F. Hollemana*, *M. Minnaerta*, *J. Claya* a *J. M. Burgersa* pravidelne uverejňuje vo svojich *Proceedings* esperantské résumé.

Významným činom bolo aj založenie *The British Esperantist Scientific Association*, ktorá sa čoskoro po svojom vzniku prihlásila za člena ústrednej organizácie *Internacia Scienco Asocio Esperantista* (skrátene: *I. S. A. E.*), založenej r. 1907. Myšlienka medzinárodného pomocného jazyka našla veľké sympátie u vedeckých a technických pracovníkov všetkých národností, takže dnes má *I. S. A. E.* odbočky v 17. krajinách: v Argentíne, Bulharsku, ČSR, Dánsku, Francúzsku, Holandsku, Juhoslávii, Maďarsku, Nórsku, Novom Zélande, Poľsku, Rakúsku, Švédsku, Taliansku, USA a Veľkej Británii.

Aktívnym členom *I. S. A. E.* sa môže stať každý vedecký pracovník, inžinier alebo technik. Prihlásiť sa treba u *Ing. Miloša Literu* v Jablonci nad Nisou, Na Šumavě 40, ktorý je delegátom pre ČSR. Každý člen, ktorý zaplatil členovské (10 angl. šilingov), dostane zdarma časopis *Sciencia Revuo*, redaktorom ktorého je *W. P. Roelofs*, odborný delegát *IEL* pre chémiu. V prvom čísle sa sústredily (okrem článku o DDT) predovšetkým príspevky matematického rázu, avšak už do druhého čísla sa programuje niekoľko prác s chemickou tematikou (penicilín, deriváty furfurolo, 1,2-cyklohexandindioxim — skúmadlo na nikel a pod.). Časopis mieni uverejňovať predovšetkým pôvodné práce a recenzie, a spolupracovať pri tvorení vedeckej a odbornej esperantskej terminologie.

M. Zikmund.

HOSPODÁRSKE ZPRÁVY

Vedie: Imrich Stein.

Nový vývozný výrobok čs. drevopriemyslu.

Na pražský jarný veľtrh priniesol nár. pod. Bučina zo Zvolena nový výrobok: drevodrtové dosky BUKAS. Podobné dosky, švajčiarskeho patentu sa síce už v Európe vyrábajú a sú známe pod názvom NOVOPAN, ale národný podnik BUČINA použil pre výrobu svojich dosák výhradne bukového dreva. Dosky NOVOPAN sa vyrábajú predvážne z ihličnatých drevín. Použitie bukového dreva vyvracia mýlny názor, že buk nedáva dostatočné možnosti využitia. V drevokombináte Bučina, ktorý sa dostavuje, uskutoční sa spracovanie buku bez zbytkov. Kapacita tohto národného podniku, podporovaná veľkými materiálovými rezervami stredného Slovenska, predurčuje drevodrtové dosky BUKAS k významnej úlohe v našom vývoze. Budú sa dodávať v hrúbke 8—40 mm a vo veľkosti až 4m². Z toho istého materiálu sa budú lisovať dvere štandardných rozmerov a bude sa z neho vyrábať aj nábytok a

montované domy. Proti drevovláknitým doskám je v doskách BUKAS drevo iba drvené na malé kúsky, ktoré zachovávajú pôvodnú bunecnú štruktúru bukového dreva. Táto drť sa stmeluje umelými živícami. Vonkajšie vrstvy sú utvorené z veľmi jemných drobných rezov bukového dreva a spolu s umelými živícami sú nepriepustným pancierom proti klimatickým zmenám. Konečnú vonkajšiu úpravu možno vykonať ľubovoľným spôsobom.

—×—

Ťažba kamenného uhlia v mil. ton.

	r. 1938	1939	1945	1946	1947	1948
Veľká Británia	231	235	183	195	203	211
Nemecko (včítane Sárska)	186	184	41	64	84	102
Poľsko	38	38	21	47	59	70
ČSR	14	19	11	14	16	18
Francúzsko	46	50	35	47	47	45
Belgicko	30	30	16	23	24	27
Holandsko	13	13	5	8	10	11
Španielsko	5	7	11	11	10	10
Ostatná Európa	5	6	3	4	5	5
Európa dovedna	568	582	326	413	458	499
Japonsko	53	47	22	20	27	33
Mandžusko	15	18				
			40	20	15	12
Čína	16	21				
India	28	28	26	27	27	27
Ostatná Ázia	10	12	12	14	14	15
Ázia dovedna	122	126	100	81	83	87
Južná Afrika	16	17	25	23	23	24
Ostatná Afrika	1	1	2	2	2	2
Afrika dovedna	17	18	27	25	25	26
USA	349	402	568	538	610	560
Kanada	10	11	14	17	14	14
Ostatná Amerika	4	4	5	5	6	5
Amerika dovedna	361	417	587	560	630	579
Austrália	12	14	13	14	15	14
Ostatná Oceánia	1	1	1	1	1	2
Oceánia dovedna	13	15	14	15	16	16
Svetová produkcia	1194	1281	1144	1194	1330	1342

Ťažba hnedého uhlia v mil. ton.

	r. 1938	1939	1945	1946	1947	1948
Nemecko	195	212	106	160	160	175
ČSR	17	20	8	19	22	24
SSSR	19	22	20	25	30	35
Maďarsko	8	10	4	6	8	9
Austrália	3	4	6	6	6	7
Ostatné	27	33	19	22	30	30
Svetová ťažba	269	301	163	238	256	280

—X—

Svetová produkcia cukru (v 1000 dl. t v hod. suroviny):

	1937/38	1945/46	1947/48	1948/49
Repa — — — —	11,054	6,096	8,350	10,401
Trstina — — — —	18,030	15,195	18,895	19,815
Dovedna — — — —	29,084	21,291	27,245	30,216

—X—

Svetový sber chmeľa:

	priemer				
	1934/38	1945	1946	1947	1948
	t	t	t	t	t
Spojené štáty	17,678	25,749	24,116	22,722	22,735
Kanada	731	783	1,135	1,130	781
Veľká Británia	12,710	14,371	14,361	13,208	15,240
Československo	9,734	3,721	5,288	4,681	5,499
Nemecko	9,086	—	—	—	—
Nemecko-dvoj pásma	—	—	4,700	5,600	5,699
Francúzsko	2,239	1,333	1,172	940	850
Belgicko	1,206	538	735	625	700
Ostatná Európa	4,710	—	—	—	—
Austrália	1,045	—	826	1,055	1,133
Nový Zéland	397	408	247	342	448
Južná Afrika	—	83	97	107	132
Spolu	59,536	46,986	52,677	50,410	53,217

—X—

Svetová produkcia dreva:

Na ženevskej schôdzi Európskej hospodárskej komisie oznámili, že podľa odhadov stúpne svetový dopyt po dreve, zároveň sa však zvýši ťažba a vývoz v niektorých produkčných krajinách, obzvlášť v Sovietskom sväze a v Kanade. Pokiaľ ide o Európu,

stúpila ťažba v r. 1948 pozoruhodným spôsobom, avšak hlavné európski vývozci, Švédsko, Fínsko, Poľsko, Rakúsko, Československo a Juhoslávia, vyviezli len o niečo viac než polovinu exportu z r. 1937. Uvedené európske krajiny dodaly (v 1000 štandardov):

1948	1,300
1947	1,100
1946	850

Hospodárska situácia v SSSR.

Podľa „Soviet News“ veľká úroda z roku 1948 zaistila nielen zásobovanie obyvateľstva, ale umožnila vytvoriť zásoby aj pre budúcnosť. Menová reforma a zrušenie prídelového systému veľmi prispeli k zvýšeniu životnej úrovne sovietskeho obyvateľstva. Sníženie cien priemyslových výrobkov a potravín zdvojnásobilo kúpnu silu rubľa. Reálne mzdy vzrástli o viac než dvojnásobok. V prvom roku povojnovej päťročnice sa zvýšila výroba potravín iba o 13% (následkom sucha v r. 1946), v roku 1948 vzrástla výroba potravinárskeho priemyslu o 34,8%. V 11 mesiacoch r. 1948 sa zvýšila výroba cukru o 76% proti rovnakému obdobiu r. 1947, chleba o 44%, rastlinného oleja o 36% a konzerv o 40%. Hodnota obratu tovaru sa od menovanej reformy zmnohonásobila. V treťom štvrtroku 1948 predaj chleba bol o 56% vyšší než v rovnakom období r. 1947, rybieh tukov o 20%, cukru o 92%, bavlneného tovaru o 55%, vlneného o 41%, hodvábu o 24% a obuvi o 28%. V troch rokoch povojnovej päťročnice venovala sovietska vláda 2300 mil. rubľov na obnovu továrni potravinárskeho priemyslu, poškodených za vojny, a na postavenie nových.

Rýchla industrializácia Sibírie.

Industrializácia Sibírie pokročila tak, že po r. 1950 sa jej priemyslový potenciál vyrovná európskej časti Sovietskeho sväzu. Úlohy päťročného plánu boli za Uralom podstatne prekročené. Ázijské oblasti budú dodávať polovinu výroby ocele celého Sovietskeho sväzu. Sibírska železnica sa elektrizuje vo veľkom úseku 2.000 km, aby sa zlepšilo spojenie. Veľká dôležitosť sa pripisuje výrobe tenkých oceľových plechov. Výroba každej oblasti je špecializovaná. Ural sa sústreďuje na hutníctvo a výrobu elektrickej energie, kdežto vlastná Sibír bude dodávať uhlie, zlato a iné minerály, obilie, poľnohospodárske stroje, textilie a kože. V Kuzneckej uhľovej pánve sa okrem uhlia ťaží železo, mangánová ruda, zinok a bauxit.

Rakúsky priemysel pod americkou kontrolou.

Podľa švajčiarskych správ chce americký koncern Dupont de Nemours získať finančnú kontrolu nad celým rakúskym chemickým priemyslom všetkých okupačných pásem, okrem pásma sovietskeho. Podobne zápasí teraz Dupont de Nemours s britskou Imperial Chemicals o ovládnutie portugalského priemyslu, ktorý bol predtým pod kontrolou I. G. Farben.

Bulharský chemický priemysel vyrába dnes veľmi cenné výrobky, ako masť, glycerol, terpentín, kyselinu octovú, kreozot, mydlo a iné. V chemickom priemysle pracuje spolu 32 podnikov so 17.300 robotníkmi, a to 20 podnikov na výrobu mydla s kapacitou 34,085 t, 11 podnikov na výrobu masť a olejov s kapacitou 25,350 t, 3 podniky na výrobu glycerolu s kapacitou 4,500 t, 3 podniky na výrobu bakelitu s kapacitou 50 t, 4 podniky na výrobu modrej skalice s kapacitou 2,500 t, 11 podnikov na výrobu terpentínu a okrem toho podniky na výrobu liehu, dehtu a iných produktov.

Belgický chemický priemysel r. 1947: Produkcia dusíkatých hnojív sa podstatne zvýšila. Domáca potreba, ktorá je o 40% väčšia, než bola pred vojnou, bola úplne krytá a pritom aj export dusíkatých hnojív sa zvýšil. Odbytové možnosti v budúcnosti sa posudzujú priaznivo. Výroba organických produktov sa vyvíja uspokojivo. Zvýšenie dodávok koksu umožnilo zvýšiť aj produkciu derivátov smoly a benzénu. Na zahraničných trhoch benzénových derivátov stretol sa belgický chemický priemysel so silnou konkurenciou východoeurópskych štátov. Produkcia kyseliny sírovej dosiahla predvojnový stav a preyšuje tým domácu spotrebu.

Priemysel v Izraeli.

Výstavba priemyslu je determinovaná jednak zemepisnou polohou štátu, jednak jeho prírodnými možnosťami. Nedostatok železnej rudy a uhlia nedovoľuje, aby sa rozvinul ťažký priemysel. Rozloha štátu, resp. rozloha ornej pôdy nedovoľuje extenzívne obhospodarovanie. Z týchto daností vyplýva, že priemyselná produkcia v Izraeli bude sa v prvom rade orientovať na ľahký priemysel a že pôjde o podniky predovšetkým malé a stredné. Ľahký priemysel, priemysel elektrotechnický, textilný a kožorobný sú odvetvia, ktoré nachádzajú odbyt aj v cudzine. Vývoz do okolitých arabských štátov trpel do istej miery bojkotom. Našly sa však iné trhy s aspoň tak výhodnými podmienkami. Izrael má najväčšiu

továreň na čokoládu na Strednom východe, pivovary, rozvinutý priemysel na spracovanie tabaku, kozmetický priemysel, ktorý buduje na domácich zdrojoch olejov a esencií. Za vojny sa rozvinul priemysel farmaceutický, ktorý napriek tuhej zahraničnej konkurencii udržal si svoje pozície. Najdôležitejším zdrojom dolárových príjmov je priemysel na spracovanie diamantov.

Osobitné postavenie medzi priemyselnými sektormi Izraela má priemysel stavebný. Najväčšia staviteľská firma na Strednom východe, ktorú kontrolujú izraelské odborové organizácie, má vo svojej sfére najrozličnejšie podniky, ako napr. slievárne, železiarne, sklárne, cementárne a olejárske firmy.

Klesajúce ceny tovaru v USA.

V poslednom čase snížili sa na americkom trhu — ako o tom referuje newyorský dopisovateľ NZZ — ceny tohto tovaru:

Lieh, alkálie a kyseliny, aromatické chemikálie, uhlie, koks, vykurovací olej, surová guma, ortuť, medený drôt a šrot, staré železo, surové železo, druhorodé olovo, oceľ na „šedom“ trhu, bronz, stavebné drevo, niektoré motory a rôzne stroje, tuky a rastlinné oleje, mydlo, kakaové maslo, rôzne potraviny, koža a usne, inštalčné potreby, domáce zariadenie, nábytok, ako aj textilie.

U väčšiny tohto tovaru rastú zásoby. Naproti tomu je nedostatok tohto tovaru:

hliník, meď, nikel, cín, zinok, niektoré druhy ocele, kince a diamantový prášok.

Odhaduje sa, že celková cenová hladina poklesla proti najvyššiemu stavu v auguste 1948 asi o 6%.

Nový druh syntetického kaučuku v USA.

Na americký trh uviedli nový syntetický výrobok, hodiaci sa dobre na výrobu pneumatík. Nazýva sa „Alfine“, a to podľa svojho zloženia — alkoholu a olefinu. Pre jeho prípravu sa používa nový katalyzátor na základe alylátu a izopropylátu sodného, ktorý mení okamžite butadien na kaučuk. Ale má aj jedru zlú vlastnosť, a to, že je pevný a veľmi ťažko sa dá spracovať a zle sa mieša s druhými prísadami.

Francúzsky chemický priemysel rozširuje produkciu najmä dusíkatých hnojív. V r. 1947 dosiahla produkcia 170.000 t (oproti 180.000 t v r. 1938) a má sa zvýšiť na 200.000 t. neskoršie na 480.000 t. Nové závody sa už stavajú. Produkcia superfosfátu v r. 1947/48 odhaduje sa na 1,5 mil. t. oproti 1,15 mil. t v r. 1938. Rafinérie spracovali v r. 1947 5,09 mil. t surového oleja (oproti 2,85 mil. t v r. 1946). Stavba nových rafinérií má byť urýchlená.